

— Ursu, măi ursulache! Acasă-s gazdele? Hai, dă-mni lăboiu, Ț-am adus cioante... hii cuminte, jos! Jos Ursu! Așe. Iești cuminte.

Am zăbovit câteva clipe mângâindu-l, trecându-mi degetele piaptân prin blana-i bogată și albă. Lelea Palagă din casă a auzit lătratul și mi-a ieșit în întâmpinare.

— A! tu iești, bată-te norocu'... n-am știut cine-o intrat în ocol. Haida dară în casă, zine și Mărie mintenaș... am trimes-o până la Ioana Lalului după un zgărdan.

— Io-s lele Palagă, lăudăm pă Isus. Nu-i bai, o aștept afară până zine... săîngură iești acasă?

— Api, cum îi vre... stăi la aier, dacă așe Ț' pohta, io nu te-oi forța să intri dacă nu vrei... Nu-s săîngură. I-acasă baba Tilica, soacra, și-i p'ân șură bade-tu Ion, așază un pțic fânu' de mai an. Îl dă jos din pod, face loc pântru ăl din clăia din livadă... Mă Ioa'... ieși un pțic, o zinit Ilinca Măriei lu' Chifor... Nu Ț'-am zâs... zine s-o ajute pă Marie la cetit și socoată.

— Lasă lele Palagă, nu-l zăhăi din lucru. Io zin... că așe o zâs doamna Onica...

— Da' di ce trebe s-o ajute? – se aude vocea spartă-a lui badea Ion care se îndreptă spre noi. Di ce trebe tu cocoa?! Măria noastră-i proastă!? Ști' învăța și sîngură! ... la câtă carte-i trebe... să descurcă. Nu-i musai să-i intre-n cap prostii domnești. Noi suntem gazde, n-are hia de școală multă... are zăstre... asta-i școala iei.

— ... !!! – amușisem pe moment și-i priveam pe cei doi cu ochii scăldați în lacrimi.

— Taci mă Ioa'! n-are fătuca nicî o zină...

— N-o hi având, da'-i mai bine să știe, să nu-și pteardă vremea cu prostii de-a Onichii... Du-te-n drumu-Ț tu fată, spune-i mâne-ta să te-nveță a Țasă și a-mpleti, asta-i școală pântru când t'i mărita... Și de-i vre' hai la vară și ne ajută la fân, t'i învăța cu grebla și furca...

— Api lele Palagă... bade Ion... n-o zâs nime că Mărie-i proastă... Dacă-i cu supărare io nu mai ziu... și așe o zâs mama să-m vād de treaba me, da'-m crezut că fac bine... Rămâneț' sănătoși, Dumnezău v-ajute! ... dară io mă duc... hai Ursu, dă-mni lăboiu... – am mai putut spune părăsind curtea Tilichii.

Era prea devreme pentru a merge la școală, să mă întorc acasă nu mai aveam timp. Mergeam bezmetică pe drum, cu lacrimile șiroind pe obraji, mută de uimire și ciudă. Crezul meu interior a fost zdruncinat.

Nu mă uitam unde calc, mergeam înainte ținând strâns în pumn baierul trăistuței cum mâna mamei printre străini. Din urmă m-a ajuns vocea Irinii lui Toaderul lui Colindău.

— Cocoana aiasta ce mere-n jos, nu-i Ilinca Mariei lu' Ionu' lu' Chifor oare?

— Ie trebe să hie, da' unde-o mere?! ... de școală-i pre' devreme.

— Ilincă! Așteaptă-ne! Unde meri?! ... doară n-ai pățat oareșce?

— ...

— Hăi Ilincă n-auz'?! Stăi un pțic.

Am încetinit pașii, ștergându-mi cu dosul palmei lacrimile în încercarea de-a-mi ascunde supărarea.

În dreptul porții casei Lalului m-au ajuns. Era Irina lui Toader, Raveca Lucreții din dâmb și Parasca Mucului cu traistele pe umăr. Uitându-mă-n pământ am mormăit un:

— Laudăm pă Isus.

— În veci amin – au răspuns în cor.

— Da' un' te păzăști tu Ilincă de nu auz' și nu vezi pă unde pășești?

— Nicări... la școală... da'-m pornit de-acasă mai devreme. Voi unde mereț'?

— Ap'i până-n sat. Io, la nănaș'-ta Marița să vād de mni-a coasă un cojoc pântru Toader, Raveca pân' la poștă și Parasca la cooperativă... Da' pi tu cocoa, tu zderi!? Ce Ți baiu'? Ti-o bătut mă-ta?

— N-aș crede! Mărie mai bine-ș taie mâna decât s-o lozească... ș-api n-ar lăsa-o să iasă din ocol zderând. Ilincă, zâ-ne tu... ce-ai pățat?!!! Te-o ocărât oareșcine... ori îi hi beteagă!? Nu zderi tu dejaba.

— Nu-s beteagă și nu m-o bătut nime'! Așe-m zine mnie amu să zder, da' mni-a trece...

— Da' ia-n zî-mni cum mere școala? Am auzât ca iești tare deșteaptă... Onica vre' sa-i iei locu'... am auzât c-o ajuț' pă Măria Tilichi, drept-i?

— Am ajutat-o... io-am crezut că fac bine... da' m-o probozât Ionu' Tilichi, tatî-so... noa de-aceie zder!!! O zâs că a-nvăța-s prostii domnești și mama-ar face mai bine să mă-nveță a țese... de gănești că nu m-o-nvățat ... și că Măria lor nu-i proastă... și are zăstre, nu-i trebe multă carte... Apî cum îi aiasta, ce-am greșît... cum îi bine?!

Au început să râdă, să mă mângâie pe obraji și cum ne oprisem pe podeț la Ioana Lalului, Irina a strigat-o.

— Lele Ioană, acasă iești? Zină un ptic până-n drum!

— Acasă dară, zin amu, stăi un ptic că nu arde.

— Lăudam pă Isus, lele Ioană...

— În veci amin. Ce-i tu Iri' doară n-ai rămas gre' sî te pregătești de botejune... și-ț' treabă socăciță?! – întrebă râzând lelea Ioană.

— Apî încă nu... 'nainte-i vremea. Da' ian cocoana aiasta, Ilinca Măriei lu' Ionu' lu' Chifor umblă zderând pă drum, o probozât-o Ionu' Tilichi... am gândit să te strâg, să stăie la mneta până mere la școală că-i tare năcăjâtă... Știi mneta cum îi de spurcat și bicisnic la gură Ionu' Tilichii, cocoana aiasta n-are nici o zină.

— Bine-ai făcut dară. Hai încoace' Ilincuță... lasă-l în plata dobiei că-i pestriț la mață de rău. Nu-ț' fa' tu sânje rău pântru prostiile îndrugate de iel. Cunoaște-l tăt satu' cât-i de breaz. De ne-am loa după iel, am hi tăt într-o răcă și-un scandal... ferească-ne ceriu'! Dute-n casă că ziu și io amu.

Am intrat lăsându-le în drum. Știam că se vor întinde cu vorba. Le vedeam pe fereastră cum gesticulează, râd și-și povestesc. Mă gândeam câte lucruri mai aveam de descoperit și învățat. Lelea Ioană a intrat când și-a terminat poveștile cu tinerele neveste.

— Zină încoa' Ilincuță și-m' spune tăt... ce-o avut Ionu' Tilichi cu tine?! Ce-ai cătat la iei? Tu nu știi că nu le calcă nime' pragu?! Amar de zălele Tilichii... mă-ta și'ti' pă unde umbli... de și'ti' cum de te-o lăsat?! ... ori te-ai dus de capu' tău?... Io nu te sfădesc amu, da' nu-nțăleg ce pretenie cauț' tu cu Măria lu' Ionu' Tilichi! Îs cocoane bugăte cu tine de-o samă. Ie nu-i de nasu' tău și tu de-a iei. Ie sama bine ce-ț' zâc... uită-te la mâna me', are cinci dejîte și nici unu' nu-i la fel. Așe și oamenii... unii-s mai buni, alții mai răi... unu mai gazdă, altu' mai colduș... cum o fo vrerea și puterea de la Dumnezeu... tu ia sama și-ț' deștide bine ochii că mintiucă ai har Domnului și pântru alții. Nu pune la suflet tăt, te gânde' înainte di ce zâce or face anume lucru un om...

— Apî lele Ioană... io m-am dus c-o zâs doamna Onica s-o ajut pă Mărie... mama și'ti', da' o zâs să-m vād de treabă că-m' pterd vremea de pomană... io am încercat... amu mni ciudă că n-am ascultat-o... mneta ce crezî, îi prostie să-nvet'?

— Draga leli, io' n-am carte și tare mni-ar hi plăcut să învăț numa' că sortit mni-o fo altfel, o fo' alte vremi și rânduieli... amu zin altele că așe-i rânduit să hie, și, și de n-ar zini, steaua ta-i alta. Ursătoarele ti-o scris pă frunte, nu te poț' pune-mpotrivă... tu învață că-i bine să știi... așe, amu, hai de-mbucă de două ori cu mine că nu ti duce flămândă la școală.

— Mulțam lele Ioană, da' nu-s flămândă... mai bine zî-m' cât o hi ceasu' să nu întârzâi că nu-i mândru.

— Las' că om vede-o pe Onica când trece și ti duce cu ie... Da' pâ la leli-ta Floare a Roșului mai fost-ai? Ce-i mai scrie Gheorghe, nu să însoară?

— N-am fo, da' m-am-ntâlnit cu ie astăzi când zinem încoa'... mere-oi diseară că mni-o zâs c-o primit carte de la Gheo'...

— Api, bine Ilincuță, să zii mâni și să-m' spui ce vești mai trimete Gheo' de pâ la oraș.

— Lele Ioană... de zinit io oi zini... da', nu mneta ai zâs că nu-i mândru să umblu cu povești de unu și altu?! Io dacă-i citesc leli Floare scrisorile nu-nsamnă că zâc la tât satu ce-am citit în iele. Întrebă-o pâ ie și de-a vre' ț-a zâce de nu, nu. Io nu port vorbe, c-o zâs lelea Floare că vorbele schimbă destine.

— Ptiu bată-te norocu' cocoană, cum le știi tu ca o babă!!! – spuse lelea Ioană râzând și mă sărută pe frunte. Apoi a văzut-o pe fereastră pe doamna Onica trecând pe drum înspre școală încărcată cu genți și planșe din carton făcute sul.

— Hai Ilincuță, ie-ț trăistuța și du-te că Onica amu mere încărcată... ce cară în jănț' și ce vă arată pă cartoanele ale'?

— Las' că-ț zâc altă dată, amu mă duc. Mulțam de găzduire și sfaturi lele Ioană, Dumnezeu ț'-ajute!

— Și ție Ilincuță, meri cu Dumnezeu că tare iești cocoana cuminte, vadă-te norocu' să te vadă!

Mi-am luat trăistuța cu cărți și am pornit spre școală urmărită de ochii plini de zâmbet cald ai lelei Ioană a Lalului.

Școala era aproape de casa Lalului, la o aruncătură de băț, mai jos de răspântia de drumuri și ape, lângă podețul pe sub care curge în valuri repezi un izvor dinspre ponoare ce se varsă-n pâraul Valea Sasului, care mai jos face cotul cel mare, domolindu-și furia, ostenit de lupta cu malul abrupt dinspre drum și stânca ce se-nalță în partea opusă, ca să-și continue apoi șerpuirea lină printre arini și sălcii alături de drumul pietruit, de strajă fiindu-le: dealuri, șesuri și lunci străbătute de poteci ce duc spre fuioarele de fum albicios ce se înalță-n tării din hornurile caselor umbrite de livezi – până-n gura Șieului unde-și deschide brațele, pregătindu-se pentru îmbrățișarea cu râul Iza.

Școala, o clădire cu patru ochiuri de fereastră mari înspre miazăzi, avea curtea curată și îngrijită, străbătută de alei pietruite ce duc spre intrare, spre magazia de lemne și spre closetul ascuns de-un pâlc de brazi, dinspre care venea un miros înțepător de var și clor. Era zugrăvită-n alb, având montat pe perete, între ferestre, un panou pe care se putea citi scris cu litere de-o șchioapă: „Școala Generală cu clasele I – IV; cătunul Valea Sasului, jud. Maramureș”. Acoperișul înalt și țuguiat, construit în patru ape, era învelit cu olane de țigla roșie, deosebindu-se de casele din vecinătate. Școala avea patru încăperi. Una era sală de clasă și țineau cursurile: clasa I cu clasa a III-a dimineața și clasa a II-a cu a IV-a după-amiaza. O alta era destinată celor de la grădiniță, o sală adăpostea biblioteca iar cea de-a patra era cancelaria. În săli se intra din coridorul prispă, deschis spre curtea interioară ce da-n livada lui Andraș, gospodar recunoscut, a cărui proprietate era străbătută de poteci și-un drum de căruțe. Drumul trecea prin fața casei umbrită de viță de vie și ducea-nspre Corost, dealul pe-a cărui coastă lină-și au odihna-n glie cei duși de curând. Acel loc scăldat de soare, a fusese donat cătunului de bătrânul Andraș. Gurile rele spuneau că l-ar fi donat să nu-i fie luat de comuniști, alții susțineau că ar fi fost un dar făcut bisericii, mulțumind astfel cerului că a scăpat de-a fi întemnițat alături de Lalu și ceilalți săteni.

În tot cătunul erau livezi umbroase, însă livada lui Andraș era una deosebită: un amestec de specii și soiuri de copaci fructiferi printre stejari și fagi. Se găseau aici de la cireși pădureți cu fructe negre dulci-amăru, cireși de mai, pruni, nuci, meri, peri... până și gutui cu pulpa fructului

pietroasă și aromată. Iar între atâta bogăție, lângă fântână, un păr cu pere mari, pietroase, cu miezul sângeri, ce nu se coceau decât după ce Andraș le culegea ținându-le în fân ca să devină moi și zemoase iarna. Andraș stătea mai mult pe munte cu oile și caii, atunci când cobora în sat era sărbătoare. Lumea se aduna să-i asculte poveștile năstrușnice despre iele, fata pădurii, strigoi și alte duhuri rele ori bune. O șezătoare la Andraș ținea lumea până-n zori de zi; timpul trecea pe negândite ascultând poveștile lui, care apoi erau repetate ca întâmplări adevărate – pățanii de-a lui Andraș.

Așa s-a-ntâmpat și într-una din zile când, în drum spre casă, venind de la școală în grup, Marinuța Cosmii ne-a povestit ce auzise de la maică-sa.

— Tu cocoane, ian să vă zâc ce-o pățat Andraș... zău că-i drept, nu-s minciuni!

— Taci Marinuță că-s povești de spăriet lumea... întreab-o pă doamna Onica și-i vide că-s povești.

— Nu-s minciuni! Îi drept și mnie mni-o zâs mama – completă Maria lui Ionul Tilichii.

— Tu stuțiță-vă-n sân și faceți' cruce de tri ori să nu ne ajungă fata pădurii de zine.

Andraș îi pretin cu ie. Știți' păru' ăla a lor de lângă fântână, ce face pere ptetroasă, sânjerii, de nu mai are nime-n sat altu' la fel?

— Știm, ce-i cu iel?

— Api tu cocoane pă ăla i l-o dat fata pădurii când o întâlnești-o primaș oară, demult tare, cân' Andraș o fo' tânăr, așe cum îi Pătru lui amu, fecioraș holtei și l-o trimes tată-so cu oile pă munte. Mă jor că-i drept, iel o povestit cu gura lui.

— Bine tu Marinuță zî-ne odată nu te tăt lunjî cu voarba.

— Noa tu, dară ascultați'! S-o dus Andraș p'ân pădure liniștit, călare pă calu' lui, gâinindu-să iel cum o hi la stână departe de sat în creierii muntelui... și numa' ce aude tiotind. Să uită în dreapta, să uită-n stânga, nime, numa' pomni de fag. Să gâne' că i s-o părut, da' mai mere un ptic și iară aude țapurituri. Calu' începe a da din copite și a o loa la trap pântre fagi și Andraș nu-l mai poate struni până la stână.

— Api bine tu, or hi fo' oameni după lemne or după hribe, doară știi că tiotesc și țâpuresc să nu zie sălbăticiunile pădurii.

— Da tu, da' n-o fo'... lasă-mă să zâc mai departe.

— Zâ-i dară...

— Și cum o ajuns, cum nu, pă unde și cum nici iel nu ști'... numa' ce s-o trezât la stână. S-o bucurat tare c-o ajuns și nu io zâs nimnic lu' Tomșa ce-l aștepta... numa' că noaptea n-o putut durni și s-o dus lângă foc... cum sta iel acolo numa' ce aude câinii bătând, să uită da' nu zine nime... apoi aude un glas de femeie horind, câinii urlau înspre partea ceie de unde zine glasu' și apoi dint'-o dată o tăcut. Andraș s-o aproptiet de locu' cela și-naintea lui stăte' o fată mândră cu păru' galbân despletit ce-i ajunșă pân' la jenunț. S-o uitat în ochii ie negri ca tăciunele și-o întrebat-o de-a cui îi și ce cată noaptea-n pădure așe fată faină și cum de nu să teme de sălbăticiuni. Ie o-nceput a râde și io zâs că pă iel îl urmărește de cu zîuă, că ie-i acasă și pădurea-i casa ie. Di ce-o văzut că n-o crede s-o prefăcut în hulpe, apoi în iepure și-napoi în fată...

— Taci tu Marinuță că o hi disat... io nu cred.

— Ba să crezi că-i drept, întreab-o și pă mă-ta!

— Taci Ilincă, las-o sa ne zâcă! Io cred.

— Api ce să vă mai zâc?! Lumea grăie că ș'-o făcut-o drăguță că și ie s-o-ndrăgostit de iel, c-o fo' tare fain, așe ca Pătru lui amu... și că de aceie stă Andraș mai mult pă munte și, și atuncea cân' zine acasă de stă păste iarnă ie zine la iel și doamne feri să-i ieși-nainte că te poate poci.

— Doamne feri, stuțiți' în sân!

— Bine tu, doamne feri... da io de stupețit nu stupețesc ca nu-i mândru și cu ce mă ajută dacă stupețesc?!

— Api tu Ilincă bine zăce tata că ai în cap prostii domnești... ț-a hi rușâne mâni alaltă cu noi...

— Tu Mări! Tu să taci că nu știi ce grăiești. Io nu mă supăr pă tine, da' de vrei de-amu nu mai grăiesc cu tine că înțălegi numa' ce vrei.

Am ajuns în dreptul casei Tilichii și Maria a intrat în curte. Noi ne-am continuat drumul râzând și povestind.

De când cu povestea despre Andraș și fata pădurii, ajunsă-n locul de unde cărarea urcă șerpuit spre casă mă despart de Marinuța, nu mai zăbovim ca de obicei, urc dealul cu pas grăbit, se înserează și undeva-n suflet mi se strecurase-ndoiala. Nu-mi plăcea să recunosc, credeam și nu prea în poveștile lui Andraș. Doamna Onica spunea că-s scorneli, invenții de-ale oamenilor apărute din necunoaștere, din teamă și nevoia de fabulos. Cu toate acestea, înaintam pe cărarea-sus cu inima cât un purice. Orice sunet, fâlfâit de aripă în zbor, adiere de vânt printre crengile uscate mă făceau să întorc capul cu teamă. Mama mă aștepta pe culme, lângă gardul de zmeuriș și-mi strigă de cum m-a zărit.

— Hăi Ilincuță, ce te tăt întorci!? Uită-te unde calci, nu zine nime-n urma ta...

— Știu... da' mni s-o părut că aud pași... și am vrut să văd cine zine la noi... am gănit că-i lelea Floare a Roșului c-o zăs că a zini să-i arefi nu-știu ce.

— O fo', adin' am petrecut-o... i-o trebuit un scul de lână di ceie mohorâtă că mai are un capăt de țol în tiară și nu să plăte să vocsască numai pântru atâta. Mni-a da-o-napoi cân' mni-o trebui, de nu, o zăs că ț-a fa' o părete de ștrimfi pântru la pași.

— Api bine-ai făcut hăi ma', am văzut țolu' ce-l țasă, îi cu rujî... o zăs că face zăstre da' nu ști cui i-a da-o, că Gheorghe s-a-nsura-n oraș și p-acolo nu-i trebe țolurile iei de lână cu forme...

— ... Noa, bine c-ai ajuns, dă-mni mnie trăistuța că ț-a hi gre' și stăi să-ț sărut obrăjorii aieștia roșii. Di ce-ai alergat și te-ai tăt întors cu spaimă? Doară nu mni te-o spăret oareșcine!?

— Nu m-o spăret nime... numa' că Marinuța o zăs că Andraș să țane cu fata pădurii... că și-o făcut-o drăguță demult cân' o fo iel tânăr și că de atunci ie zine la iel și de-i ieși în cale te poce'.

— Api tu cocoa' ... Ilincuță, hăi draga mami, aiasta o fo' demult cân' pădurea nu s-o fo' tăiet și n-o fo' casă atâtea... mai zinea fata pădurii câte o dată pân sat și pă un' trece' loa laptele de la vaci... da' de tare mult' ai n-am mai auzât să hi zinit. Și, și de-ar zini, n-are ie treabă cu pruncii or cocoanele.

— Da' mămucă-i drept dară!? Ieste fata padurii!? ... io, gânești că nu pre'-mni zine a crede, da di-aceie mni și frică... nu știu di ce mă tem așe... mni să nu cred... și ie să zie și să mă pocea... domne feri să rămân cu gura strâmbă ca Ileana Gâtului dintre vaduri.

— De un' știi tu de Ileană?! Să nu-m' zăci că te-ai dus până acolo fără să-mni spui, că-i departe... alt-unde n-ai putut s-o vezi că nu pre' iesă din ocol, n-o lasă Gātu', tată-so.

— ...

— Ilincă! Te-am întrebat oarece. Di ce taci, ha??

— Mămucă nu mă sfădi că n-am mărș de capu' mneu sângură, stăi să-ț' spun. Ne-o dus doamna Onica în sat la școala de acolo, pă noi aieștia mai mari dint'-a patra. O zăs că trebe să știm unde om învăța de la anu'. Numa' ce-am trecut pă lângă casa lor și Măria lu' Ionu' Tilichii mni-o arătat-o, o zăs că nici ie n-o crezut că ieste fata pădurii și de aceie-i cu gura strâmbă... că

Ileană o-ntâlmit-o o dată pă săcătură când o fo' cu vacile și pân'-ce n-o crezut în ie, o pocit-o. Drept-îi?

— Nu-i drept. O vrut Mărie să te zgândăre numa' așe. Las-o în plata Domnului că samână cu tatî-so. Așe le place lor să zăcă de altî și nu să uită la iei că-s pociț' la suflet. Doamne iartă-mă! Noa dară, tu fată ce prostii mă faci să graiesc.

— M-am gânit io că nu-i drept!

— Nu-i Ilincuță! Și nu mai crede tu tăt ce auzî. Nu tâte-s drepte, cum nu-s nici tâte minciuni căte să zăc... îi greu, n-ai cum ști tăt pă lumea asta și numa' Cel de Sus le ști pă tâte. Îi crește tu și îi alege sângură ce să crezi și ce nu... până atunci întrebă și ascultă... deștîde-ți ochii să-ț între bine-n minte ce vezi. Amu du-te-n casă! Zin și io mintenaș... numa' să dau o zidere de apă la vacă.

— Bine mămucă, s-aprind loampa?

— Dă-i pa' pân'-oi zini ieu, c-am spălat oiaga că o fo' tare afumată. Dezbracă-te și te spală, ieste apă caldă pă șpori, ștîmbă-ț halubele aiestea că zin mintenaș și-ț pun să mănâncîi.

— Bine! Hăi ma', nu tre' să-ț ajut?

— Fă numa' ce ță-am zăs nu mă mai țâne de voarbă.

— Api nu mărg fără mnea-n casă. Mni urât sângură, zin și io-n grajd, până-i adăpa-o io oi râni un pțic balegaru'.

— Lasă Ilincuță că nu trebe. Am rânit io ș-am așternut pă jos paie, du-te și te-nștîmbă să nu-ț mninoasă halubele a grajdi. Api de-i vre te-oi lăsa să mulgi, după ce-i mânca un pțic.

Am lăsat-o să ducă apa așteptând-o pe trepte. Teama mi se strecurase-n suflet, n-aș fi intrat singură în casă nici picurată cu ceară, se întunecase, ori poveștile lui Andraș spuneau că strigoii, ielele și fata pădurii umblă când se lasă întunericul și au putere până la prima geană de lumină.

În minte-mi stăruia îndoiala, un sâmbure de adevăr tot trebuia să fie legat de iele și strigoii. Erau povești în care toată lumea credea, până și mama spunea că unele sunt adevărate. Am început să o însoțesc seara la șezători. O teamă indefinită mă stăpânea. Mama nu avea ce face, decât să-si petreacă serile lungi de iarnă acasă, mă lua cu ea.

Începuse postul Crăciunului și așa cum era obiceiul, copiii de școală, fete și băieți deopotrivă ne adunam la baba Tilica în căsuța veche, joasă, pe care în iernile grele zăpada o îngropa până la ferestre. Ne primea în odaia-i strâmtă cu ochiurile ferestrelor cât o palmă prin care lumina se strecura cu greu. În semiobscurul camerei cu pereții încărcăți de carpete din lână țesute-n casă, un pat mare din lemn, ocupa aproape jumătate din încăpere, pe care erau clădite perine mari cu fețele brodate în culori vii, deasupra căruia prinsă-n grindă, lângă perete, trona o bară din lemn pe care erau așezate-n straturi: pânză albă din in și cânepă, țoluri colorate, țesături în carouri cu alb și negru, împletituri și broderii. O adevărată comoară. Era ceea ce mai rămăsese nefolosit din zestrea primită și o parte din zestrea făcută de ea pentru Ion, care-i întuneca zilele, cum și pentru Maria, fata mai mică cu al doilea bărbat, ce venise târziu când nici nu se gândise c-ar mai putea avea copii. Pe „ruda cu zestre” se găseau lucruri care nu-i mai erau de trebuință, dar de care nu se-ndura Tilica să se despartă spunând că lor le va rămâne când ea se va duce-n lumea celor drepti. Se mutase-n casa nouă făcută de Ion dar nu-l lăsase să demoleze vechea casă moștenită de ea de la părinți. De sărbători se muta la ea – cum îi plăcea să spună – făcea focul încălzind „odaia cea bună”, unde ne aștepta pentru a ne învăța colinzi. Tilica era mică, adusă de spate, încovoiată de ani și greutăți, cu fața brăzdată de cute adânci, o hidoșenie, de n-ar fi avut ochii încă ageri de-un albastru limpede ca cerul și vocea caldă ca o mângâiere.

Două zile pe săptămână, miercuri și vineri, casa Tilicăi prindea viață. În fiecare an învățam câte ceva, doua, trei colinde vechi, pe care memoria ei le dezgropa din negura timpului, transmițându-ne și nouă cumva ca o taina, un fel de beatitudine, o speranță. Ne încătușa în misterul ce plutea în aer în acea perioadă a anului. În ajunul Crăciunului, începând de pe la ora patru după-amiază ne adunam în cete de câte șapte-nouă copii din vecinătate și porneam la colindat, dinspre partea cea mai de departe de casă. Îmbrăcați în cojoace noi și înfocoliți, înotam printre nămeți, luând casele la rând. Râdeam și chiuiam pe drum ca apoi intrați în vreo curte să redevenim serioși amintindu-ne de sfaturile Tilichii:

— Tu cocoane și măi prunci, voi sunteți ca îngerii Domnului... tre' să hiți cumiți cân' intrați în ograda oarecui! Vă duceți pă târnaț în liniște, să nu vă sâmță cân ziniți și de acolo să colindați. Api de-ți hi pohtiți în-ontru, nu mereți, nu vă temeți, nu să supără nimenea, loați ce v-a da și vă vedeți de drum.

Ne așezam sub fereastră și începeam:

La mnijlocu' ceriului,
La mnijlocu' ceriului
Este un pom a Raiului
Și acolo ciîne șede?!
Și acolo ciîne șede?
Șed doar două rândunele,
Împletindu-și lumninele,
Împletindu-și lumninele.
Lumnini galbine de ceară
Ca să vadă întreaga țară,
Ca să vadă întreaga țară.
Și noi vă colindăm iară.
Noi vă colindăm frumos,
Noi vă colindăm frumos.
Astăzi s-o născut Hristos,
Colo-n fân-n iesle, jos,
Acolo-n fân în iesle jos.
Maria cât o umblat,
Vi-flaimu-n lung și-n lat
Vi-flaimu-n lung și-n lat.
De mas nime' nu-o lăsat.
Obosită hiind apoi,
Obosită hiind apoi
Mărs-o-n staulu' cu oi
P'ântre vaci, măgari si boi
P'ântre vaci, măgari si boi.
Și de-acolo zinim noi,
Să vă bucurați și voi
Să vă bucurați și voi.

Colindam două, trei colinzi la o casă, așa cum cerea obiceiul, în funcție de importanța și

rangul pe care-l aveau în sânul comunității stăpânii casei. Nu simțeam frigul... spaimete, teama de duhuri era cumva uitată în acea perioadă. Pe drum ne luam la întrecere: care a primit mai multe nuci, mere, pere ori pupeze – o cocă făcută din aluat de pâine în formă de pasăre, special făcute pentru sărbătoarea de Crăciun – numărându-le în trăistuțe. Apoi, când terminam de colindat și ultima casă din cătun – seara pe la opt-nouă – începeau să colinde tinerii, feciorii densurat. Noi, copiii, ne duceam acasă unde ne aștepta lumina din ferestre, căldura, mirosul sarmalelor din cuptor, bradul ce apărea de nicăieri, împodobit cu mere, nuci și bomboane învelite-n hârtie colorată.

După Crăciun, mama m-a luat cu ea la oraș. Era prima dată când părăseam cătunul, aveam să descopăr o lume nouă, nebănuită. La întoarcere povesteam oricui era dispus să mă asculte, despre minunățiile văzute. Într-una din zile, lelea Parască a lui Ionul Tilichi m-a chemat din poartă:

— Hăi Ilincă, zină un ptic! Ian zî-mni cum o fo-n oraș? Fosta-ți și pă la Gheorghe a Roșului? Cum șade? Bine-i așăzat?...

— Api, ce să-ț' zâc lele Parască?! ... cum o fo'-n oraș? Bine! Gheorghe-a Roșului stă-ntr-un bloc... știi mneta ce-i acela? Ai fo-n oraș oareșcând?

— Ha? No, n-am fo-n veci, ce să cot io pă cele drumuri?... Deabdie de-am mârș odată până-n târg la Cuhea, pă jos... orașu-i pre departe și nu mă țân pticioarele. De „rată” n-am io bani. Noa dară, zâ-mni cum îi.

— Api-i o casă mai mare, de fapt mai multe căși, pusă una lângă alta și peste iele altele... știi mneta cum? Așe ca și teglele lu' Bogdan țaganu' cân' le clăde'-nainte de-a le arde, numa' că n-au acoperiș.

— Tu cocoa'! Cum să n-aibă?! Api ce le ploauă-n căși la ai de stau deasupra?!!!

— Ha, ha, ha... cum să ploaie lele? Nu ploauă, Gheo' stă hăpt la ultimul etaj... că așe le zâce: etaje. La fieștecare etaj îs patru căși. Noa și Gheorge-a Roșului stă-ntr-una de aceie.

— Noa bine. Da' mândru ș-o făcut in ie? Cum-i??

— Io nu știu de-i mândru or' ba... da-i alfeli.

— Cum alfeli?

— Așe bine! N-are țoluri și șterguri pă păreți... niciî fățoi cu colț și niciî loampă cu dohot. Are curent electric, apeși p-un bumb și să aprinde un feli de loampă, de-i zâce candelabru.

— Api-nsamnă că-i fain și bine... și ce mai are?

— Are clozetu-n casă!

— Tulvai Doamne și nu pute?

— Nu lele, că tragiî de-un lântuc și cură apă!

— Da-pi zâs-ai că n-are fățoi pă masă... api țâne masa goală, ase numai scândura?

— Nu hăi le'! Are mobilă cumpărată, de aceie domnească și pă masă în sufragerie, cum îi zâc iei la camera ceie bună, are mileuri.

— Ce are tu cocoa', ce-s acele?

— Îs niște cipci, da' alfeli făcute... și are de-acele peste tât, mai mari o' mai mniciî și pă iele are ptetre de mină și niște jucărele de portelan, de le zâce bibelouri. Sî, și pă șcutuia de-i zâce televizor – un feli de radio, numai că vezî oameni care grăiesc in iel – are mileu și pă iel un peștioc mare albastru din sticlă...

— Api mândru-i dară tu cocoa'! I-o hi hind bine, însamnă că n-a mai zini șohan înapoi.

— Nu știu lele... mnîe nu mni-o pre' plăcut. Da' dacă mneta zâcîî ...

— Api ciudată iești Ilincuța leli, bă'samă nimnic nu-ț place. Tare iești mofturoasă... nu-ș

cu cîne te-o făcut mă-ta!!!

— Nu-s ciudată hăi lele Para'... numa' așe nu-mni place mnie... așe sântăsc io, ce să fac!?

— Api ți fa' cum îi vre din ce-i crește mare șî-i hi la casa ta.

Se apropia primăvara, zilele începeau să fie mai lungi și întârziam în drum spre casă uitând de toate, urmăream apusul roșiatic revărsat peste faldurile de zăpadă argintie, de-acum zdrențuite, de pe coama dealurilor și pe șaua îndepărtată a muntelui. Pierdeam vremea, adesea intram la lelea Floare a Roșului care trebăluia prin curte, îmi plăcea să-i ascult poveștile despre babe și moși, despre obiceiul și tradiția primelor zile de primăvară ce încă era păstrată cu strășnicie. Spunea că zilele lunii martie din întâi pană-n doisprezece conțin semnificația unui an întreg, sunt zilele „babelor”.

— Ascultă Inlinc: zine mâni-alaltă luna lu' Mărtășor, să-ț' alegi o zî din întâi pană-n nouă, care-i vre și dă-i un nume, Floare, Mărie, Ileană, Parască, cum vrei tu s-o cheme, numa' să ții minte ce zî ți-ai ales, ș-apoi cum a hi în zîua aceie așe ța hi și viața peste an... de a hi soare, îi hi cu bucurie, îi râde ca iel, de-a hi noros, îi hi supărată și mohorâtă, or' de-a bate vântu', t-i sfădi un ptic.

— Bine lele Floare, mni-oi alege! Da' nu pot două, pă una s-o cheme Mărie ca pă mama și una Floare ca pă mnetă? Să-mni poarte noroc.

— Hăi cocoa', drac împelițat ce-mni iești, da-poi babă-s io or mă-ta? Haa?!!! – spuse rîzînd, dintr-o dată înveselită ca apoi să continue parcă amintindu-și de ceva trist, ca o durere uitată ce tinde din obișnuința cu ea să nu o mai simți decât arar ...nu, draga leli, alege-ț' tu o zî șî-i poț' pune două ori câte nume-i vre', ca orășenii la coconi. Da' să știi un lucru: norocu'i de la Dumnezău, câte o dată și cum ți-îl faci... uită-te la mine, doi coconi, nici o fătucă și amândoi duși, io sîngură șî supărată ca ceriu noros... de un' să știu că s-or duce amândoi? ... alfeli m-am socotit cu viața, numa' că norocu' de a-i ave' lângă mine s-o dus ca roaua din iarbă când soarele să rădică pă cer. Ehei draga leli!!! – spuse trăgînd aer în piept, oftînd, privind zarea, urmărind parcă vrăjită căderea soarelui după culmea muntelui, lăsînd să curgă-n cuvinte lacrima ce-i brazda sufletul, adăpînd speranța unei mîngâieri – ... batăr de s-ar îndura Adriana lu' Gheorghe, noru-me', să-m' facă o nepoată s-o vād cum aleargă p'în ocol, să am șî io cu cine știmba o voarbă cât-i ziua de mare... Vasali s-o dus... îi călugăr la o mănăstire în Alba, tare-i departe și nu știu cîn' l-o-i mai vide... cât o fo' barem la Rohia mai trăjem o fugă ... de un' să știi ce noroc mă paste?!... i-am lăsat să-și coate drumu' nu le-am pus opreliști... de ave' zile bade-tu Roșu să-i învețe la coasă și la plug poate ar hi prins drag de aste haturi, de mminosu' ierbii vara pă dealuri ce cade săcerată sub tăișu-ascuțit a coasei dimineața pă roauă.... api nu-i bai, bine-i și așe, lor să le hie bine, să aibă tihnă că io mâni-poimâni nu-s... m-oi duce și io ca soarele să mă culc colôn dealu' Corost.

— Lele Floare nu grăi prostii. Cum să meri?! N-ai zăs mnetă că nu iești babă!!!? Api cîn' te-aud imni zine a zdiera. Io n-oi mere nicări s-o las sîngură pă mama... șî niciî mnetă nu iești sîngură-cuc, mai zin io să-ț' tân de urât, ca amu, mni drag de mnetale... io i-am zăs lu' Gheo' cîn' am fo' la iel la oraș că zderi cîn' îț' citesc cărțile de la iei șî o zăs că ști da' n-are ce fa' că la fabrica de mobilă lucră numa' opt ceasuri, nu tătă zîua ca la câmp șî coasă și nu-l bate soarele-n cap tătă vara... că i drag ce face și mai uită de dor de casă cîn' să taie buștenii de fag. O zîs că sîmțā mminosu' pădurii ca atunci cîn' o fo coptil și mere-n pădure după lemne... și că o vrut să te ducă și pă mnetă da' nu vrei să meri...

— Dreptu-i Ilincuță, așe-i, o zâs nu o dată să mărg la iel că are loc bugăt și nu-i încurc... da' ce să fac io acolo? Cum să trăiesc între patru păreți în casa lui acolo sus, la etaj, să urc atâtea trepte și să cobor... să nu văd iarba verde și pădurea, numa' betoane și larmă de mașini... aici mni mni locu', în ocolu' aiesta și pă aste dâmburi uitate de lume... mai grăiesc și io fără voie, mai las amaru' să iasă... hai încoa' să te strâng la tiept că tare mni-ești dragă... i-am spus și mâne-ta, tare iești bună și inimoasă, să hie viața bună cu tine că tare-ai merita... noa așe, să șterg supărarea, ai tu vreme să hii supărată, da' nu amu și nu pântru voarbele mele. Amu te du, o hi mă-ta îngrijorată, da' să zii să-mni spui cum Ț-o fo' zîua babii, să nu uiți să-ți alegi una...

Urmărită cumva de tristețea din vocea lelei m-am grăbit spre casă hotărâtă fiind să nu părăsesc niciodată cătunul și casa părintească. Gândeam că locul meu este acolo printre acei oameni simpli și credeam că nimic nu-mi va clinti hotărârea.

Zilele curgeau una după alta, ducând cu ele „babele” vesele ori morocănoase cu zâmbete ori supărări, schimbătoare ca viața. Lelea Floare era prinsă cu treburile din gospodărie, ca tot satul de altfel, aduna din livadă uscăturile. Mătura, grebla resturile de frunze uscate, rădăcini și crengi. Le aseza într-o grămadă ce urmau a fi aprinse pentru a alunga șerpii și spiritele rele. În ziua-n care se aprindeau, alergam în jurul focului ca fumul să-mi pătrundă în haine și piele să-mi aducă noroc și sănătate, apoi în seara acelei zile în cada pentru baie mama-mi punea stroh peste care arunca apă clocotită să prind mirosul ierburilor, ce urmau să mă apere de farmece și rele.